

VENÄLÄISTÄ ROMANTIIK- KAA

Raportti kamarimusiikkikonsertin toteutuksesta.

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Sauli Lämsä	
Työn nimi Venäläistä Romantiikkaa. Raportti kamarimusiikkikonsertin toteutuksesta.	
Päiväys 29.5.2013	Sivumäärä/Liitteet 18/3 (sis. cd-levyn)
Ohjaaja(t) Hanna Turunen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia-ammattikorkeakoulu, Musiikki ja tanssi	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tekijä toteutti opinnäytetyönsä konserttimuotoisena. Opinnäytekonsertti <i>Venäläistä Romantiikkaa</i> pidettiin Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa 13.2.2013. Se sisälsi nimensä mukaisesti vain venäläistä musiikkia. Konsertin ohjelmaan sisältyivät teokset: Nikolai Medtner: <i>Kolme nokturnoa</i>, jonka tekijä soitti yhdessä viulisti Minna Kettusen kanssa, Sergei Rahmaninov: <i>Trio elegiaque no. 1 g-molli</i>, jonka kokoonpanoon kuuluivat tekijän lisäksi viulisti Eija Kajava ja sellisti Aino Alanne sekä soolonumerona Sergei Rahmaninovin <i>Moment musicaux no. 6 C-duuri</i>. Lisäksi ylimääräisenä kappaleena tekijä soitti Alexander Skriabinin <i>Etydin op. 8 no. 12</i>.</p> <p>Tekijän päätavoitteena opinnäytetyössä oli syventyä laadukkaan kamarimusiikin tekemiseen ja pitää yleisölle kuulemisen arvoinen konsertti. Tämän kirjallisen raportin tarkoituksena on valottaa harjoitusprosessia sekä itse konsertin kulkua. Raportissa kerrotaan säveltäjistä ja esitellään tarkemmin konserttiohjelmaan sisältyneet teokset. Lähdemateriaalina hyödynnetään elämäkertateoksia, yleistietoteoksia ja nuottijulkaisuja. Konsertin juliste, käsiohjelma ja cd-tallenne ovat työn liitteinä.</p>	
Avainsanat kamarimusiikki, piano, Medtner, Rahmaninov, Skriabin	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Music			
Author(s) Sauli Lämsä			
Title of Thesis Russian romantic music. The report of making chamber music concert.			
Date	29.5.2013	Pages/Appendices	18/3 (including cd)
Supervisor(s) Hanna Turunen			
Client Organisation /Partners Savonia university of applied science, Music and Dance			
Abstract Russian romantic music The author made his thesis in a concert form. The concert "Russian romantic music" was held on 13.2.2013 at Kuopio Music Centre´s chamber music hall. The concert consisted of only Russian romantic music. The programme was following: Nikolai Medtner: <i>Three nocturnes</i> , which was played by author and violinist Minna Kettunen, Sergei Rahmaninov: <i>Trio elegiaque no.1 g-minor</i> , which was played besides the author, by violinist Eija Kajava and cellist Aino Alanne, and authors solo programme which included following pieces: Rahmaninov´s <i>Moment musical no.6 op.16 C-major</i> and as an encore Alexander Skriabin´s <i>Etude op.8 no.12</i> . The main objective of the thesis was to delve into making high quality chamber music and also to give a concert worth listening to. The aim of this written report is to clarify the practicing process and the progress of the concert itself. In the report, the author tells about the composers and introduces the pieces played in the concert more closely. As sources the author used biographies, general dictionaries and different music scores. The poster, programme and cd of the concert are found as attachments in the thesis.			
Keywords chamber music, piano, Rahmaninov, Medtner, Skriabin			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	SÄVELTÄJÄT JA TEOKSET LÄHIKUVASSA.....	6
2.1	Säveltäjät.....	6
2.1.1	Sergei Rahmaninov	6
2.1.2	Nikolai Karlovich Medtner.....	6
2.2	Teokset.....	7
2.2.1	Trio elegiaque no. 1 g-molli.....	7
2.2.2	Moment Musicaux, op.16.....	9
2.2.3	Kolme nokturnoa viululle ja pianolle, op. 16.....	10
3	PROJEKTIN KÄYNNISTÄMINEN JA HARJOITUSPROSESSI	12
3.1	Teosten valinnan taustaa	12
3.2	Harjoitusvaihe.....	12
3.3	Käytännönjärjestelyjä	14
4	PRODUKTIOKONSERTTI.....	15
4.1	Valmistautuminen konserttipäivänä	15
4.2	Konsertin kulku	15
5	PÄÄTÄNTÄ.....	18

Opinnäytetyöni päätavoitteena oli järjestää musiikillisesti mielenkiintoinen ja korkeatasoinen konsertti, joka tulisi sisältämään venäläistä kamarimusiikkia. Pääpaino oli nimenomaan konsertissa ja sen järjestämisessä. Vastuulleni kuuluivat olennaisena osana niin soittajien rekrytoiminen ja harjoituttaminen kuin myös tilavarauksen, käsiohjelmien ja julisteitten tekeminen sekä äänihenkilöstön varaaaminen konsertin taltioimista varten.

Opinnäyttekonserttini pidettiin 13.2.2013 Kuopion Musiikkikeskuksen Kamarimusiikkisalissa. Konsertti koostui seuraavista kappaleista: Nikolai Medtnerin (1880–1951) *Kolme nokturnoa viululle ja pianolle, op. 16*. Viulistina oli Minna Kettunen. Sergei Rachmaninoffin (1873–1943) *Trio Elegiaque no. 1, g-molli*, jossa soittivat kanssani Eija Kajava (viulu) ja Aino Alanne (sello) sekä *Moment Musicaux no. 6, op. 16 (C-duuri)*, jonka soitin soolonumerona. Lisäksi ylimääräisenä teoksena soitin Alexander Scriabinin *Etydi op. 8 no. 12*.

Valitsin edellä mainitut teokset konserttiini, koska ne ovat mielestäni erittäin kiehtovia niin musiikillisesti kuin myös pianotekstuurinsa vuoksi. Olen työstänyt ja kypsyttellyt opinnäyttekonsertissa esitettyjä teoksia useissa eri yhteyksissä jo aiemmin, mutta nyt kokosin ne yhteen ehyeksi konserttikokonaisuudeksi.

Opinnäyttekonserttini säveltäjänimet ovat kaikki olleet aikanaan virtuoosimaisia pianisteja ja olenkin lähestynyt aihetta lähtökohtaisesti pianon kautta. Tämän kirjallisen raportin lähdemateriaalina olen hyödyntänyt mm. säveltäjien elämäkertoja, yleistietoteoksia sekä nuottijulkaisuja. Lisäksi olen pyrkinyt sisällyttämään omia näkemyksiäni teoksista. Rahmaninovin tuntevat säveltäjänä ja pianistina kaikki, mutta Medtner on paljon vähemmän soitettu ja näin ollen mielestäni aliarvostettu säveltäjä. Medtner oli pianistina myös varsin taidokas virtuoosi. Halusin tuoda omalta osaltani julki hänen säveltämänsä musiikkia mikä on mielestäni sävelkieleltään hienoa. Joka tapauksessa nämä kaksi pianisti-säveltäjää ovat mielestäni venäläisen konservatiivisen romanttisen pianomusiikin suurimmat lähettiläät.

2 SÄVELTÄJÄT JA TEOKSET LÄHIKUVASSA

2.1 Säveltäjät

2.1.1 Sergei Rahmaninov

Sergei Vasiljevits̄ Rahmaninov (s. 1.4.1873 Semjonovo Venäjän keisarikunta, k. 28.3.1943 Beverly Hills, Kalifornia) oli venäläinen romantiikan ajan säveltäjä ja hänet luetaan 1900-luvun suurimpien pianistien joukkoon. Rahmaninov toimi myös kapellimestarina.¹

Rahmaninov aloitti pianonsoitonopinnotsa jo 4-vuotiaana äitinsä johdolla. Hän opiskeli Pietarissa Nikolai Zverevin ja Alexander Silotin johdolla. Myöhemmin hän oli Moskovan konservatoriossa Anton Arenskyn oppilaana. Alkuvuodet säveltäjänä eivät olleet hänelle helppoja, sillä ensimmäinen sinfonia (1895) ja pianokonsertto eivät saaneet hyvää vastaanottoa. Rahmaninov masentui ja jätti säveltämisen kokonaan neljäksi vuodeksi. Seuraava pianokonsertto valmistui vuonna 1901 ja se on tällä hetkellä yksi maailman suosituimmista klassisista teoksista.²

Venäjän vallankumouksen aikana Rahmaninov jätti kotimaansa lopullisesti ja muutti Amerikkaan vuonna 1917. Hän elätti itsensä pianistina ja sen vuoksi muuton jälkeen säveltäminen jäi vähemmälle. Vuonna 1943 Rahmaninovilla todettiin melanooma ja hän menehtyi samana vuonna. Säveltäjän tyyli on myöhäis-romanttinen. Nikolai Rimski-Korsakovin ja Pjotr Tsaikovskin tuotannot ovat suuresti vaikuttaneet Rahmaninovin musiikkiin. Hän on säveltänyt enimmäkseen pianomusiikkia (esimerkiksi *Morceaux de Fantasie Op.3, cis-molli preludi*)³, mutta myös *Vigliotta* kuorolle sekä kamarimusiikkia. Rahmanoville tyypillisiä ovat intohimoiset melodiat. Hän pyrki luomaan kellomaisia ääniä käyttämällä mahdollisimman suurta ambitusta. Koska Rahmaninov itse oli virtuoosinen pianisti, hänen teoksensa ovat teknisesti hyvin haastavia.⁴ Teoksissa on laajoja otteita, sillä säveltäjällä oli suuret kädet⁵. Teokset ovat usein erityisen haastavia soittajille, joilla ei ole samanlaista fysiikkaa. Rahmaninov ammensi vaikutteita mm. venäläisestä kansanmusiikista ja slaavilaisuus kuuluu selvästi hänen musiikissaan. Voidaankin sanoa, että hän on yksi merkittävimmistä venäläisistä romantikoista.

2.1.2 Nikolai Karlovich Medtner

Nikolai Karlovich Medtner (24.12.1879 -13.11.1951) oli venäläinen säveltäjä, jolla oli saksalaiset sukujuuret. Säveltäjänä hän oli varsin tuottelias ja lähes kaikissa hänen teoksissaan on mukana piano.⁶ Medtner oli myös pianisti ja opettaja, mutta säveltäminen oli hänen intohimonsa. Etenkin Beethovenin myöhäisemmät pianosonaatit ja jousikvartetot toimivat inspiraation lähteenä. Vaikka Medtnerin

¹ Norris 1976.

² Burrows 2005.

³ Isopuro (Toim.) 1992a, 123-129.

⁴ Dubal 1991, 219-225.

⁵ Dubal 1991, 227.

⁶ Martyn 1995, Introduction.

musiikki ei ollut kovinkaan modernia, vaan lähempänä konservatiivisia ihanteita, hänen kollegansa pitivät häntä suuressa arvossa (mm. Rahmaninov).⁷ Teoksissa kuuluu myös Rahmaninovin vaikutus. Tuotantoon kuuluu muun muassa pianokonserttoja, lauluja, viulu- ja pianosonaatteja ja kamarimusiikkia. Medtner on levyttänyt omia pianoteoksiaan sekä liedejä sopraano Elisabeth Schwarzkopfin kanssa.⁸

Medtner opiskeli Moskovan konservatoriossa ja 20-vuotiaana sieltä valmistuessaan vuonna 1900 hän sai Arthur Rubinstein -palkinnon. Medtner päätti keskittyä säveltämiseen, sillä hänen opettajansa kannustivat häntä siihen. Venäjän vallankumouksen jälkeen hänen hyvä ystävänsä Sergei Rahmaninov oli muuttanut Yhdysvaltoihin ja hän järjesti Medtnerille konserttikiertueen.⁹ Esiintyvän taiteilijan ura ei kuitenkaan ollut häntä varten ja hän muutti Englantiin, jonne asettui vaimonsa kanssa pysyvästi asumaan. Medtner menehtyi pitkäaikaisiin sydänvaivoihin Lontoossa 1951.¹⁰ Medtner on jäänyt suurelle yleisölle lähes tuntemattomaksi, joskin nykyään on taas noussut pinnalle. Mm. kanadalainen pianisti Marc-Andre Hamelin on levyttänyt ja esittänyt kyseisen säveltäjän tuotantoa suhteellisen laajasti.

2.2 Teokset

2.2.1 Trio elegiaque no. 1 g-molli

Rahmanovin *Trio elegiaque no. 1 (g-molli)*¹¹ on sävelletty vuonna 1892 säveltäjän ollessa vasta 19-vuotias. Teos on periaatteessa vain yksiosainen, mutta on jaoteltavissa useampaan osaan tempo-merkintöjen mukaan. Se on ensimmäisen kerran esitetty sävellysvuotenaan säveltäjän itsensä toimiessa pianistina, muut soittajat tuolloin olivat David Kreyn (viulu) ja Anatolij Brandukov (sello).¹² Sävellyks on vaikuttava ja tunteikas sisältäen kauniita melodioita ja virtuoosimaisia juoksutuksia niin pianolla kuin jousisoittimillakin. Teos päättyy *Alla marcia funebre (Lento lugubre)* -surumarssiin, joka on koskettava päätös triolle.

Kuten jo aikaisemmin mainitsin, Rahmaninov oli ilmiömäinen pianisti aikanaan. Tämä käy ilmi muun muassa hänen äänityksistään, joita jonkun verran löytyy. *Trio elegiaque no. 1* on mielestäni hyvin tyypillistä Rahmaninovia, vaikka hän oli teoksen syntyäikaan todella nuori, vain 19-vuotias.

Teos sisältää pianistin näkökulmasta hyvin isoja otteita sekä vaikeaa tekstuuria, mutta myös erittäin antoisia nautinnonhetkiä silloin, kun soittaja onnistuu luomaan musiikkia. Teos sisältää lukuisia virtuoosisia juoksutuksia, joiden edessä kalpenee raavainkin pianisti. Haasteellista on löytää itselle so-

⁷ Martyn 1995.

⁸ Murtomäki 2013.

⁹ Martyn 1995, 199–200.

¹⁰ Martyn 1995, 257-260.

¹¹ Rahmaninov 1892/1991.

¹² Norris 1976, 130.

pivimmat sormitukset. Rahmaninovin käsi oli poikkeuksellisen suuri ja itse pianistina jouduin miettimään paljon, kuinka tietyt paikat saa soitettua ns. normaalikokoisella kädellä.

Teos lähtee liikkeelle sellon hiljaisella keinunnalla, johon viulu liittyy hetken kuluttua mukaan. Aluksi vain harvoja 8-osanuotteja trioleina, jotka muuttuvat hetken päästä 16-osa sekstoleiksi. Venäläisläh-
töinen viulunsoitonopettaja Andrei Nikulin on sanonut, että edellä kuvailemaani tahtia, jossa esiintyy kuudestoista-osa sekstolikuviot, ei yleensä konsertissa soiteta vaan se jätetään yksinkertaisesti välis-
tä. Ilmeisesti tämä on joku esiintymistraditio ja vähän niin kuin perimätietoa. Tästä syystä mekin jä-
timme kyseisen tahdin konsertissa soittamatta. Säestyskuvio kiihtyy entisestään ja muuttuu 32-
osanuoteiksi, pysyen kuitenkin hiljaisena ja arvoituksellisena. Viimein piano liittyy mukaan ja soittaa
kappaleen pääteeman laajoin ottein toteutettuna. Kappale kasvaa crescendon myötä vain saavut-
taakseen rauhallisuuden. Tässä kohtaa piano muuttuu säestäjäksi ja sello soittaa teemamelodiaa.
Hetken kuluttua on viulun vuoro olla solistina. Seuraavaksi tulee lyhyt, vain kymmenen tahdin mit-
tainen *piu vivo* siirtymävaihe, jossa piano soittaa lyhyttä melodiakatkelmaa. On vaikea tietää, mitä
seuraavaksi tapahtuu. Alkaa riemukkaalta ja voittoisalta kuulostava *con anima* osio, jossa viulu soi
ylväänä. Viulu ja sello vuorottelevat lyhyine kysyvine teemoineen pianon säestäessä. Erityisesti tä-
män *con anima* osan pianosäestys on ongelmallinen, varsinkin jos käsi ei ole riittävän suuri. Rah-
maninov on hyvin todennäköisesti pystynyt soittamaan kyseisen säestyskuvion helposti ilman yli-
määräisiä peukalon yli menemisiä. Itse jouduin suunnittelemaan tarkkaan miten ja millä sormituksel-
la mikäkin kuvio luonnistuisi parhaiten.

Tämän jälkeen teoksessa tulevat ensimmäiset pianistille pahat juoksutuskuviot, joita harjoitellessa
vierähti omalla kohdallani tunti jos toinenkin. Juoksutukset alkavat *mezzoforte*-nyanssista voimistuen
koko ajan, johtaen massiiviseen *fff*-nyanssiin esitysohjeen ollessa *Appassionata*. Tämän jälkeen teos
rauhoituu luonnollisen tuntuisesti tunnelman säilyessä mietiskelevänä ja mystisenä.

Kuin salama kirkkaalta taivaalta, hyökkää jatkoksi neljän tahdin mittainen *Tempo rubato* -osuus. En-
simmäiset kaksi tahtia sello säestää ja seuraavat kaksi tahtia on viulun vuoro, pianon soittaessa
vahvasti aksentoidun melodian säestyksen päälle. Rahmaninovin tarkoituksena on varmaankin ollut
täydellisesti yllättää kuulijansa. Omituiseksi paikan tekee sen esitysohje, jossa vihjataan rubatoon,
käytännössä tässä kohdin ei kuitenkaan voi käyttää rubatoa oikeastaan ollenkaan. Ratkaisimme
opinnäytekonsertissakin kohdan niin, että etenimme suoraviivaisesti, vain hiukan jarrutellen välillä.
Sen jälkeen alkaa pianon 13 tahdin mittainen solo-osuus, jonka esitysohje on *Risolutto*. Mietin har-
joitusvaiheessa, että olisivatko termit *risolutto* ja *tempo rubato* mahdollisesti vaihtaneet paikkaansa
nuotissa, mutta ilmeisesti näin niiden on tarkoitus olla.

Seuraa lempeä vaihe, jossa oikeastaan kaikki instrumentit ovat tasavahvoja melodian kiertäessä
kaanonin tapaan eri instrumenteilla. Rauhaa kestää kuitenkin vain hetken, sillä yllättäen tulee sa-
manlainen *tempo rubato* -osuus kuin aiemmin, mutta tällä kertaa vain kahden tahdin mittaisena.
Tämän jälkeen alkaa taas 13 tahdin mittainen pianosolo kuin aiemminkin, vain sävellaji on vaihtu-
nut. Se johtaa kaanonvaiheeseen aivan kuin aiemminkin, ja myös tämän kohdan sävellaji on vaihtu-
nut. Vaiheen päättää pianon massiivinen nousu, joka päättyy as-mollisointuun. Tähän kohtaan on

kirjoitettu fermaatti kaikille instrumenteille, ikään kuin säveltäjän tarkoituksena olisi pakottaa soittajat viivyttämään riittävän kauan ennen kiihkeää vaihetta, jossa viulu ja sello vuorottelevat melodi-
oiseen pianon soittaessa sointuarpeggioita säestyksenä. Samalla pianon muhkeat oktaavibassot kul-
jettavat kappaletta eteenpäin. Tässä kohden viulistilla ja sellistillä on vapaus päättää, miten he ha-
luavat soittaa omat soolonsa ja pianistin täytyy vain lukea heidän musiikilliset ajatuksensa ja seurata
tarkkaavaisesti.

Seuraavat kuusi tahtia ovat pianistille hankalia juoksutuksia, vuorotellen oikean ja vasemman käden
kesken. Kappale kasvaa kasvamistaan ja huipentuu pianon jyhkeään cm6-sointuarpeggioon. Tähän
kohtaan puolestaan ei ole kirjoitettu fermaattia, mutta koin välttämättömänä rauhoittaa tilannetta
ennen seuraavaa erittäin kaunista duurijaksoa, jossa sello soittaa kaunista melodiaa ja aika tuntuu
lähes pysähtyvän hetkiseksi.

Teos jatkuu *tempo 1* -merkinnällä ja seuraavat 20 tahtia ovat täysin kertausta aiemmasta. Seuraa
vastaavankaltaiset *Piu vivo* ja *Con anima* -paikat kuin aiemminkin, mutta vain eri sävellajeissa vari-
oiden. Myös *Appassionata*-osa kertautuu, sävellajin vaihtuessa taasen siinäkin. Viimein tunnelma
rauhoittuu ja muuttuu samalla haudanvakavaksi; alkaa viimeinen osa *Alla marcia funebre (lento lu-
gubre)*, jota varten viulisti ja sellisti kiinnittävät sordinot soittimiinsa. Teemana on kappaleen pää-
teema. Tunnelma on hyvin epätoivoinen, aivan kuin jonkin elävän olennon maallinen taivallus olisi
viimein tullut tiensä päähän. Pianon bassot kumisevat kirkonkellojen lailla, kuitenkin todella raskaina.
Teos päättyy matalaan g-mollisointuun pianolla, muiden instrumenttien vain hiipuesssa vaivihkaa
pois. Tunnelma on koskettava, sillä tuntuu, että jäljelle jää vain suru.

2.2.2 Moment Musicaux, op.16

Rahmaninovin *Moment Musicaux, op. 16*¹³, on kuusi kappaletta käsittävä sarja, joka on sävelletty
vuonna 1896. Valitsin konsertin ohjelmaan teossarjan viimeisen osan, *Moment musicaux no. 6 (C-
duuri)*, jonka esitysmerkintänä on *Maestoso*.

Kappaleen nuottitekstuuri on hyvin paksu. Melodia kulkee usein molemmissa käsissä samaan aikaan.
Välillä melodia taasen kulkee väliäänissä, jolloin se on haasteellista saada esille. Kappale on tekni-
sesti yllättävänkin hankala. Se alkaa hieman hillitymmin, kuitenkin majesteettillisen voimakkaana. Vä-
liosiossa rauhoitutaan hetkeksi ja uppoudutaan kuuntelemaan kaunista melodiaa, joka kulkee väli-
äänissä. Rahmaninov on korostanut tätä melodiaääntä aksenttimerkillä, varmaankin helpottaakseen
pianistin tehtävää ja samalla varmistaen, että juuri säveltäjän tarkoittama teema nousee esille. Pak-
suhkosta kuviosta voisi helposti myös poimia muitakin ääniä mukaan. Kappale kasvaa loppua koh-
den ja huipentuu melodian kulkiessa jopa neliaänisesti unisonossa molemmissa käsissä samaan ai-
kaan. Pienen rauhoittumisen jälkeen loppu etenee massiivisena kuin juna, kappaleen päättyessä
mahtavaan C-duurisointuun.

¹³ Rahmaninov 1925/2005.

2.2.3 Kolme nokturnoa viululle ja pianolle, op. 16

Medtnerin nokturnojen¹⁴ sävellystyö alkoi ilmeisesti vuonna 1907 ja ne on omistettu hänen veljelleen, alttoviulisti ja viulisti Alexander Medtnerille. Nokturnot perustuvat Johann Wolfgang von Goethen runoon *Nachtgesang* (Yölaulu). Medtnerin käyttämä termi ”nokturno” ei niinkään viittaa romanttisiin ja hitaisiin soolopianoteoksiin, jollaisia vaikkapa Chopinilla oli, vaan nimitys juontaa juurensa Goethen runon nimestä. Yhteistä kappaleille ovat kauniit melodiat sekä jatkuva vuoropuhelu viulun ja pianon välillä. Tunnelmat vaihtelevat kauniista ja surumielisestä kiihkeään rymistelyyn.¹⁵

Ensimmäinen nokturnoista on sävelletty d-mollissa ja sen tahtilaji on 9/8. Esitysmerkintänä on *Andante con moto, sempre leggiero*. Tempo elää kappaleen edetessä jonkin verran. Muita esitysohjeita ovat *Poco rubato, sempre piu mosso leggiero* sekä lopussa *molto tranquillo*.

Viulu esittelee teeman, jota piano säestää. Teoksen aikana viulu ja piano vuorottelevat teemoissaan nerokkaasti ja lopputuloksena on monimutkaista soitettavaa, mutta samalla hienoa musiikkia. Pianon ollessa solistina teemamelodia saattaa liikkua useissa rekistereissä, usein esimerkiksi vasemmalla kädellä, melodian myöskin ollessa usein aksentoitua Rahmaninovin tapaan.

Teoksen puolessa välissä on eräänlainen huippukohta, jota on edeltänyt kiivas, alati kiihtyvä viulun ja pianon mittelo. Tämä päättyy viulun virtuoosimaiseen juoksutukseen ja fermaattiin. Tämän jälkeen kertautuu alun teema, tällä kertaa pianon toteuttamana. Viulu soittaa huomattavan haastavia pariäänikuvioita ja accordeja säestyksenä. Pian osat vaihtuvat ja pianolla on tällä kertaa monimutkaisia murtosointuja säestyskuviona.

Seuraa kiihkeä rymistely, joka rauhoittuu (*allargando*) ja lopun esitysmerkintä *Molto tranquillo* varmistaa rauhallisen lopetuksen. Tässä vaiheessa viulistin käyttämä sordino viimeistelee tumman ja hiljaisen sävyn. Teoksen toiseksi viimeisessä tahdissa viulu vaikeroi vielä juoksutuksen ylöspäin *mezzofortessa*, ikään kuin noustakseen vielä eloon, vain kuollakseen pois...

Nokturno no. 2 on kirjoitettu g-molliin ja sen tahtilaji on 3/4, esitysmerkinnältään tämä teos on *Largamente*. Alun kaunis viuluteema tekee vaikutuksen kuulijan korvaan, pianon säestäessä rauhallisilla soinnuilla, samalla myötäillen melodiaa. Kappale kasvaa hetken aikaa vain hiljentyäkseen, jolloin alkaa leikkisä *leggiero*-vaihe. Tämä viulun ja pianon leikkisä vuorottelu kasvaa kasvamistaan, samalla tempon kiihtyessä askel askeleelta. Esitysmerkintä *Poco a poco piu mosso (sino doppio movimento)* kehottaa kiihdyttämään alati kohti *sempre agitatoa*, jossa piano ja viulu vuorottelevat solistin osissa.

¹⁴ Medtner.

¹⁵ Martyn 1995, 54-56.

Seuraa *doppio movimento* -vaihe, joka lähtee liikkeelle nopeasti *pianissimossa* mutta kasvaa koko seuraavan puolitoista sivua, saavuttaen hurjan ja mahtavan rymistelyn. Tämän rymistelyn esitysmerkinnäksi on kirjoitettu *Tempo 1*, viitaten alun tempoon, mutta kirjoitettu nuottikuva sisältää 16-osa sekstoleita pianolla, viulun soittaessa hurjaa trilliä ja samalla myötäillen melodiaa. Teos rauhoittuu tämän jälkeen taas alun hartaaseen ja kauniiseen tunnelmaan hetkeksi, nousten vielä eräänlaiseen kliimaksiin viulun soittaessa korkealta vahvasti melodiaa, vain jälleen rauhoittuakseen. Medtnerin nokturnoille onkin hyvin tyypillistä, että kappale vaikuttaa jo loppuvan, vain noustakseen vielä uuteen kiihkoon, kunnes loppu on väistämättä edessä.

Nokturno no. 3 on kirjoitettu c-molliin ja sen esitysmerkintänä on *moderato*. Tämä viimeinen nokturno on (kaikista) lyhyin ja rauhällisin. Poiketen muista, se alkaa pianon jylhillä soinnuilla ilman viulua. Viulu soittaa melodiaa pianon säestäessä rauhällisilla kahdeksasosakuviolla, minkä jälkeen tulee pianon vuoro soittaa melodiaa ja olla näin hetken aikaa solistina. Alkaa kaunis viulumelodia, jota piano aluksi säestää. Sitten piano ja viulu vuorottelevat lyhyin melodioin, jotka ovat kirjoitettu aina 32-osanuotteina.

Teos kasvaa kasvamisestaan, käyden välillä kuitenkin hiljaisissa pianonyansseissa. Seuraa massiivinen nousu. Piano soittaa voimakkaita sointuja ja viulu soi kirkkaana korkealta, vain rauhoittuakseen: *poco allargando diminuendo*. Alkaa taas väliosan rauhällinen teema viulun soittamana, kasvaen ikään kuin loppukaneetiksi. Kun aiemmatkin nokturnot, myös tämä loppuu hitaasti ja rauhällisesti. Poikkeuksena kuitenkin on se, että tämä on ainut nokturno, joka päättyy lempeästi duuriin ja näin ollen päättää nokturnojen sarjan levolliseen ja onnelliseen tunnelmaan: hieno ja kaunis lopetus sarjalle.

3 PROJEKTIN KÄYNNISTÄMINEN JA HARJOITUSPROSESSI

3.1 Teosten valinnan taustaa

Olin suunnitellut opinnäytekonserttiani jo useamman vuoden ajan. Jo vuonna 2009 minulla oli haaveena soittaa teemakonsertti, johon olisin valinnut teemasäveltäjän ja olisin soittanut kyseisen säveltäjän musiikkia suhteellisen laajasti. Alun perin harkitsin vakavasti soittavani Frederik Chopinin 4 scherzoo ja kyseiset teokset harjoittelinkin lähes valmiiksi. Kuitenkin siihen aikaan minulla oli niin paljon muuta harjoiteltavaa ja konsertteja, että ajatus sai jäädä. Myöhemmin totesin, että scherzoojen ns. "uudelleenlämmittely" veisi suhteellisen kauan aikaa, koska ne ovat erittäin vaativia teknisesti, tulkinnallisesti ja rytmisesti. Totesin, että samalla, kenties jopa pienemmällä vaivalla, saan harjoiteltua uuttakin ohjelmistoa. Myöhemmin päätin, että olisi hauskaa pitää kamarimusiikkikonsertti, koska klassinen pianisti saa soittaa kylliksi asti yksin harjoituskopissaan.

Nikolai Medtnerin *kolme nocturnoa* olivat minulle ja Savonia-ammattikorkeakoulussa viulunsoittoa pääaineenaan opiskelevalle Minna Kettuselle jo ennestään tuttuja, sillä olimme soittaneet kyseiset kappaleet jo joulukuussa 2010 Minnan omassa opinnäytekonsertissa osana muuta ohjelmaa. Sain idean, että oma konserttini voisi sisältää venäläistä kamarimusiikkia ja aloin kartoittaa, mistä kappaleista se voisi koostua. Samoihin aikoihin olin lupautunut jo toisen Savonia-ammattikorkeakoulussa viulunsoittoa pääaineenaan opiskelevan opiskelijan, Eija Kajavan sekä sellisti Aino Alanteen kanssa soittamaan Rahmaninovin teosta *Trio elegiaque no. 1*. Sen Kajava puolestaan esitti omassa opinnäytekonsertissaan loppusyksystä 2012. Näin sain idean, että voisin käyttää näitä jo valmiiksi tuttuja teoksia osana omaa konserttiani. Harkinnan alla oli myös muita mahdollisia teoksia, mutta täysin uusin kappaleiden opettelu suhteellisen kiireisellä aikataululla ei olisi ollut välttämättä mielekästä.

Opinnäytekonsertin tuli olla soivalta kestoltaan noin 45 minuuttia ja Medtnerin nokturnot sekä Rahmaninovin trio olivat yhteiskestoltaan noin 35 minuuttia. Näin ollen täydensin konserttia soittamalla vielä soolona Rahmaninovin *Moment musicaux no. 6 C-duuri*, jotta sain lisää pituutta konserttiin. Myös tämä teos oli minulle tuttu entuudestaan, sillä se oli sisällytynyt ohjelmistoon osallistuessani niin Kuopion pianokilpailuun 2011 kuin myös Leevi Madetoja -kilpailuun keväällä 2012.

3.2 Harjoitusvaihe

Koska meillä oli Kettusen kanssa molemmilla kiirettä loppusyksystä 2012 ja alkukevästä 2013 koulutehtävien kanssa, päätimme suosiolla lykätä Medtner-harjoituksia mahdollisimman myöhäiseksi ja luotimme siihen, että ne löytyvät vanhasta muistista muutaman viikon ahkeralla harjoittelulla. Olimme viilanneet niitä vuonna 2010 jo intensiivisesti. Tässä menettelytavassa oli sekin hyvä puoli, että harjoitusvaiheessa kappaleet eivät kuluneet loppuun eikä niihin millään tapaa ehtinyt kyllästyämään. Oikeastaan vasta muutamaa viikkoa ennen varsinaista konserttia aloimme Kettusen kanssa harjoitella yhdessä nokturnoja. Tätä ennen molemmat olivat harjoitelleet omalla tahollaan sen minkä aikataulut antoivat myöten. Minulla oli muutenkin kädet täynnä Rahmaninov-trion kanssa.

Nokturnot alkoivat pikkuhiljaa tulla Kettusen kanssa taas tutuksi. Keskustelimme paljon tempoasioista ja saimme aikaan vähintäänkin molempia tyydyttäviä kompromissejä. Kappaleet tarjoavat yllin kyllin haasteita teknisesti, joten paljon aikaa kului treeneissä omia juttuja viilatessakin. Halusimme toteuttaa harjoitukset suurelta osin ilman ohjausta, koska olimme jo aikaisemmin saaneet ohjausta riittävästi. Mielestämme olemme myös sen verran pitkällä soitto-opinnoissamme, että halusin luottaa omaan osaamiseemme. Osasyynä tähän oli tietysti myös se, että harjoittelimme lähinnä vain kahden viikon ajan intensiivisesti.

Totesimme, että nokturnot no. 2 ja no. 3 olisivat helpommat saada vähintäänkin kelvolliseen kuntoon. Kaikista isoimman työn, sekä teknisesti että yhteismusiikillisesti, teimme varmastikin ensimmäisen nokturnon kanssa. Sen vaativat tempomuunnokset ja rytminkäsittely tuottivat meille paljon päänvaivaa, puhumattakaan sen instrumenttikohtaisista haasteista.

Pidimme viimeiset varsinaiset harjoitukset päivää ennen konserttia ja totesimme, että kappaleet ovat ihan riittävässä iskussa. Soitimme nocturnot kuitenkin kertaalleen läpi vielä konserttipäivänä. Ennen konserttia fiilikset olivat lohdulliset, koska saimme harjoiteltua nocturnot niin varmaan kuntoon, ettei tarvinnut jännittää ylimääräistä.

Kajavan ja Alanteen kanssa olimme syksyllä 2012 soittaneet jo todella paljon Rahmaninovin pianotrioja yhdessä. Pidimme aluksi useita omatoimisia harjoituksia, joissa kahlattiin teosta yhteistuumin läpi sekä analysoitiin kappaletta. Pohdimme muun muassa eri osien välisiä suhteita ja temponmuutoksia, joita tästä triosta löytyy yllättävänkin paljon. Huomasin myös miten paljon enemmän tulee näkemyksellistä keskustelua silloin kun soittajia on kahden sijasta kolme (vrt. Medtner). Jokainen meistä trion soittajista oli omanlaisensa soittajapersoona ja oli nautinnollista jutella harjoituksissa, että miksi joku haluaa soittaa tietyllä lailla jonkun kohdan, mutta joku toinen taas ei. Pääsääntöisesti löysimme yhteisen sävelen, mutta kolmen hengen kokoonpanossa tämä tarkoittaa sitä, että aina jonkun on joustettava jossain asiassa. Siksi olikin hyvä, että saimme myös ulkopuolista ohjausta mm. Savonia-ammattikorkeakoulun pianonsoiton yliopettajalta Kirsti Huttuselta sekä Kamuskvartetin jäseniltä.

Osallistuimme triona lokakuussa 2012 Kamus-kvartetin mestarikurssille, jossa hioimme yhteissoittoa ja kokeilimme uusia musiikillisia ideoita loistavien nuorten taiteilijoiden ohjauksessa. Kamuksen kurssi oli erittäin laadukas ja suosittu jousisoittajien keskuudessa ja sieltä saimme paljon uusia vinkkejä, kuinka toteuttaa vaativa *Trio elegiaque*. Uusia vinkkejä saimmekin testata käytännössä jo Kamuskurssin päätöskonsertissa sekä aivan marraskuun 2012 alussa Kuopiossa valtakunnallisessa Nuori Soittaa -musiikkitapahtumassa, jossa myös arvovaltaisa raati arvioi esiintymisemme ja antoi palautetta. Kaikki tämä valmisti silloin ennen kaikkea Kajavan omaan opinnäytetyöhön, mutta samalla soittomme laatu kasvoi myös omaa opinnäytetyötäni varten. Lisäksi esiintymiset yleisölle tuovat monesti kappaleista esiin aivan uusia puolia, koska esiintymistilanne on aina vaativa tilanne eikä koskaan yhtä rento kuin vaikkapa harjoitustilanne. Lavalla ollessaan ihminen luonnollisestikin jännittää jonkun verran, mutta juuri siksi musiikin tekeminen ns. "livenä" onkin niin hienoa, koska se on joka kerta erilaista.

Pidimme Kajavan ja Alanteen kanssa yhteisellä päätöksellä lomaa harjoittelusta noin kaksi kuukautta alkukeväästä, jotta emme kyllästyisi teokseen. Näin saimme ajoitettua kuntohuipun kohdilleen juuri minun opinnäytetyöni aikoihin. Mielestäni soittamisessa ja kappaleen valmistelussa on todella tärkeää ajoittaa harjoittelu oikein konserttiin nähden. Silloin jää itse konserttiin paukkuja ja lopputulos on yleensä mielenkiintoinen niin soittajille kuin myös yleisölle.

Sergei Rahmaninovin *Moment musicaux no. 6* oli myös teoksena minulle jo vanha tuttu. Alun perin se tuli ohjelmistooni opettajani Kirsti Huttusen ehdotuksesta Kuopion pianokilpailua varten vuonna 2011. Olen koko ajan pyrkinyt pitämään kappaleen ”näpeissä”, ettei se unohtuisi, koska se on todella hankala enää myöhemmin palauttaa ”näppeihin”. Tämä johtuu varsinkin nuottitekstuurin paksuudesta ja vaikealukuisuudesta, koska melodiaäännet liikkuvat siellä täällä. Kuitenkin kappaleeseen aavistuksen kyllästyttyäni vuonna 2012, ehti se unohtua kohtalaisen vahvasti. Käytin aika paljon treenaikaa, jotta sain sen palautettua taas esityskuntoon. Voisi melkein leikkisästi sanoa, että minulla on tähän kappaleeseen jonkun asteinen viha-rakkaussuhde. Välillä se on paras teos koskaan ja välillä tuntuu, ettei tee mieli enää koskaan soittaa sitä.

Olin varautunut soittamaan konsertissani myös ylimääräisen kappaleen, joksi valitsin Alexander Skriabinin *Etydin op. 8 no. 12*. Se on hyvin käytetty encore-kappale pianistien keskuudessa, ja tiesin sen jättävän myös yleisölle hyvän vaikutelman. Kyseinen kappale liittyi sopivasti myös konserttini venäläistä romantiikkaa -teemaan. Tätä kappaletta harjoittelin pääsääntöisesti vain omaksi ilokseni, mutta koska minulla oli hyvä tuntuma siihen ja se on mielestäni yksi hienoimpia yksittäisiä etydejä tai kappaleita ylipäätään, niin nyt minulla oli loistava mahdollisuus myös esittää se yleisölle. Oikeastaan olin päättänyt jo valmiiksi, että esitän sen joka tapauksessa ja harjoittelin sitä varta vasten.

3.3 Käytännönjärjestelyjä

Konsertin käytännönjärjestelyihin kuuluivat mm. julisteen ja käsiohjelman teko sekä salin varaus. Käsiohjelmaa (Ks. Liite 2) painoin 50 kappaletta. Ajattelin aluksi, että 30 kappaletta olisi ollut sopiva määrä, mutta painatin varmuuden vuoksi ohjelmia vähän enemmän mikä myöhemmin osoittautuikin hyväksi ratkaisuksi. Julisteen (Ks. Liite 1) teossa toimin suunnittelijana ja itse toteutuksen annoin tehtäväksi Sampsa Korhoselle, joka toimii tällä hetkellä yhtenä atk-vastaavista Kuopion Musiikkikeskuksella. Hän on hyvä tuttavani jo 7 vuoden takaa, kun vielä opiskelimme molemmat Iisalmissa.

Salin varauksen kanssa minulla oli hieman ongelmia, sillä oli vaikeaa löytää kaikille soittajille käypää yhteistä aikaa. Muutenkin kamarisalin käyttöaste on toisinaan aika korkea, joten siellä ei ole kauheasti vapaita aikoja. Halusin myös mieluiten ilta-ajan, jolloin mahdollisimman paljon yleisöä pääsisi tulemaan paikalle. Eräs jo varaamani aika täytyi perua, koska selvisi, että Musiikkikeskuksella on juuri tuona päivänä avoimien ovien päivä ja meteli olisi luultavasti kuulunut saliin soitonkin aikana. Konsertti myös äänitettiin Tommi Kupiaisen toimesta ja cd-tallenne on työn liitteenä (Ks. Liite 3).

4 PRODUKTIOKONSERTTI

4.1 Valmistautuminen konserttipäivänä

Konserttipäivä oli 13.2.2013. Harjoittelin päivällä itsekseni vielä useita tunteja varsinkin omia soolokappaleitani. Kävin myös läpi vaikeimpia paikkoja jokaisesta teoksesta varmistellen niitä. Lisäksi aikaa kului vielä käytännön järjestelyihin, kuten vahtimestareiden kanssa neuvotteluun. Tarvitsin jonkun siirtelemään konsertin aikana nuottitelineitä, jotta itse konsertti kulkisi jouhevasti. Pidimme Kettusen kanssa vielä viimeistelyharjoitukset iltapäivästä, joissa soitimme käytännössä nokturnot vain läpi. Emme keksineet mitään tarvetta enää viilata kappaleita, joten päästin hänet lepäilemään iltaa varten.

Kajavan ja Alanteen kanssa puolestaan päätimme, että osaamme teoksen riittävän hyvin eikä sitä ole enää tarvetta harjoitella, joten säästelimme sen osalta voimia iltaa varten. Minun kamarisali-varaukseni alkoi jo puoli seitsemältä, joten sovimme, että tapaamme puolelta salissa. Katsoimme viritykset kuntoon sekä harjoittelimme aivan teoksen alkua, jotta se varmasti lähtisi liikkeeseen sopivassa tempossa. Kappaleen aloitus on monesti tärkeässä roolissa ajatellen loppukappaleen kulkua. Hyvä ja varma avaus kappaleelle tuo soittajille hyvän mielen ja jännitys katoaa. Sen jälkeen on hyvä vain uppoutua musiikkiin ja nauttia sen tekemisestä.

4.2 Konsertin kulku

Viimein kello löi 19 ja oli konsertin aika. Kaikki oli valmiina ja odottelimme vain Kettusen kanssa, että yleisö, myös ns. mattimyöhäiset, kerkeävät istumaan. Konserttini keräsi huomattavasti enemmän yleisöä kuin olin kuvitellut, sillä huomasin käsiohjelmien loppuneen yllättäen kesken.

Kävelimme Kettusen kanssa lavalle ja näin konsertti pääsi alkamaan. Pientä jännitystä oli havaittavissa molemmissa soittajissa, mutta pikkuhiljaa soittomme alkoi vapautua. Balanssin kanssa oli vähän hakemista lähinnä minun osaltani, josta myös lautakunta-arviossa mainitaan. Pianistin näkökulmasta on haastavaa ensinnäkin se, soittaako nuoteista vai ulkoa. Silloin kun soittaa nuoteista ja nuottiteline on ylhäällä, piano kuulostaa hyvin erilaiselta pianistin korvaan verrattuna siihen, että nuottiteline on alhaalla. Medtnerin musiikki toisaalta on sellaista, että haasteita löytyy niin balanssin, kuin myös yhteissoiton kannalta. Olin kuitenkin itse todella tyytyväinen siihen, mitä Kettusen kanssa saimme aikaan ja soittaessani minulla oli kuitenkin hyvä tunne. Konsertin avaus on aina haastavaa ja yleensä olen pianistina parhaimmillani kun lämpenen ja pääsen vauhtiin, eli pääsääntöisesti loppupuolella konserttia. Rahmaninovin pianotrio ei olisi ollut niin mielekäs konsertinavauskappale, koska se on niin haastava teos. Loppupuolen konsertista halusin pyhittää soolo-ohjelmistolleni, koska kyseessä oli kuitenkin minun konserttini ja jotta muut soittajat pääsevät jo huilaamaan. Myös encore on helpompi tulla soittamaan oman soolonumeron jälkeen, tämäkin oli tietoinen valinta.

Medtnerin nokturnojen jälkeen oli aika käydä kääntymässä salin ulkopuolella valmistautumassa Rahmaninovin pianotrio. Muut soittajat olivatkin valmiina ja näin kävelimme Kajavan ja Alanteen kanssa lavalle. Jo sellistin sooloavauksesta asti olin vahvasti mukana tunnelmassa, niin kuin muutkin

soittajat. Uppouduimme täysin Rahmaninovin maailmaan ja nautimme musiikin tekemisestä. Se tunne, minkä sillä hetkellä löysimme juuri siihen tilanteeseen, on erittäin harvinaista. Teos vain eteni luonnollisesti etenemistään kohti loppuansa ja soittaminen tuntui huomattavan vaivattomalta. Konserttitilanteessa Rahmaninovin ajatukset nuotilla jotenkin tuntuivat vain niin ymmärrettäviltä samalla kun osat toisensa jälkeen huomaamatta nivoutuivat yhteen. Musiikki vain soljui eteenpäin. Kun viimein tuli teoksen päätösosa *Alla marcia funebre*, tunnelma oli surullinen ja vakava, mutta samalla niin kaunis. Jotenkin se hautajaistunnelma, mitä uskon Rahmaninovin teosta säveltäessään tavoitelleen, onnistui myös meidän soittajien löytää ja toteuttaa. Tästä teoksesta saimme hyvin paljon kiitosta niin yleisöltä kuin myös arvioinnissa. Me soittajat keskustelimme keskenämme konsertin jälkeen hetken aikaa ja olimme todella tyytyväisiä tunnelmaan, jonka tätä teosta esitettäessämme saavutimme.

Näin oli konserttini kamarimusiikillinen osa saatu menestyksekkäästi suoritettua. Oli tullut aika soittaa soolo-kappaleeni *Moment musicaux no. 6*. Tästä kappaleesta olin hieman ollut huolissani, sillä olin joutunut uhraamaan lukuisia harjoitustunteja saadakseni sen kulkemaan. Kappaleen hankalat hyppy tuottivat harjoittellessa suurta tuskaa, mutta sain harjoiteltua ne kuitenkin pääsääntöisesti kohdalleen. Konsertissa tilanne oli outo, koska juuri aikaisemmin olin soittanut laajahkon kokonaisuuden kamarimusiikkia ja nyt olinkin aivan yksin. Tilanne oli haastava, koska nyt minulla oli vapaus tehdä melkein mitä vain, mitä päässäni liikkuu. Tässä kyseisessä teoksessa onkin vaaran paikkana jäädä tekemään mitä sattuu ja käyttää liiallisesti hallitsematonta rubatoa. Ongelma johtuu usein juuri vaikeista hypyistä, jotka pitäisi soittaa mahdollisimman tempossa, mutta jotka kuitenkin tarvitsevat osuakseen kohdilleen jonkun verran aikaa. Eli teoksessa on pakko ottaa hillitysti rubatoa, mutta tämä karkaa helposti käsistä, näin lopputulos on helposti liian pysähtelevä. Tästä myös paljon juttelin opettajani Kirsti Huttusen kanssa, jolta sain rakentavaa palautetta asiasta. Mielestäni vältin konserttissani liiallisen rubaton käytön ja tulkinta oli onnistunut, tosin tähän on makukysymys niin kuin musiikki yleensäkin. Olen kuullut teosta soitettavan myös huomattavan suurella rubatolla ja se voi olla todella hienon kuuloista näinkin. Epäilen henkilökohtaisesti kuitenkin Rahmaninovin tarkoittaneen suhteellisen suoraviivaista etenemistä ja tähän myös esityksessäni pyrin. Minulle jäi hyvä maku tästä konsertin ns. viimeisestä kappaleesta ja osittain tästä syystä halusin tarjoilla yleisölle vielä hetken nauttia venäläistä pianomusiikkia.

Konsertin viimeisenä ja samalla ylimääräisenä kappaleena esitin Skriabinin (1872–1915) *Etydin no. 12 op. 8*. Tämä teos on mielestäni ehkä yksi pianomusiikin hienoimpia helmiä, enkä ole yksin mielipiteeni kanssa. Sävellaji dis-molli aiheuttaa sen, että teoksen opiskelu on alkuun mielestäni haastavaa ja hidasta. Kuitenkin kun perustyön tekee huolellisesti ja pitää huolen siitä, että ei soita vahingossaakaan väriä säveliä harjoitusvaiheessa, teos muuttuu helpommin omaksuttavaksi.

Skriabin oli Rahmaninovin koulutovereita Moskovan konservatoriosta. Hän oli värikäs persoona, varsinkin viimeisinä vuosinaan, jolloin hänen mystinen maailmankäsityksensä heijasteli vahvasti myös hänen pianomusiikissaan, joka oli säveltäjän viimeisinä aikoina suorastaan aikaansa edellä. Skriabinin asema ennen kaikkea pianomusiikin säveltäjänä on arvostettu. Hänen varhaisemmat teoksensa, joihin myös konserttini etydi lasketaan, olivat hyvin romanttisia ja ne saivat vaikutteita mm. F. Cho-

pinilta ja F. Lisztiltä. Skriabinin sävellystyylillä kehittyi ja huipentui hänen sangen lyhyen elämänsä aikana romanttisesta hyvin eksentriseen.¹⁶

¹⁶ Isopuro (Toim.) 1992b.

Opinnäytetyöni pääimmäisenä tavoitteena oli koota ehyt konserttikokonaisuus venäläisten säveltäjien musiikista sekä tarjota yleisölle musiikillisesti nautittava konsertti. Mielestäni tämä tavoite toteutui erittäin hyvin, mikä käy ilmi niin arviointilautakunnalta kuin myös muulta konserttiyleisöltä tulleen palautteesta. Tarkoitukseni oli, että myös me soittajat nautimme tämän konsertin tekemisestä. Keskusteltuani muitten soittajien kanssa selvisi, että tämäkin tavoite toteutui. Meillä soittajilla oli kivaa niin harjoitusvaiheen aikana kuin myös itse konsertin aikana.

Sain arvokasta oppia siitä, kuinka iso konsertti järjestetään ja mitä kaikkea siihen kuuluu. Pelkästään käytännönjärjestelyihin sai kulumaan yllättävän paljon aikaa, mistä otankin varmasti opikseni seuraavaa konserttia tulevaisuudessa järjestellessäni. Myös aikataulutusta sai aivan uusia ulottuvuuksia, kun tajusin, että ilman järjestelmällisyyttä kaikki on täyttä kaaosta. Jo se, että sopii harjoituksia viiden ihmisen kesken (jos lasketaan ohjaava opettaja myös mukaan), on käsittämättömän työlästä. Tilanne olisi tietysti erilainen, mikäli kaikki soittajat olisivat ns. vapaita taiteilijoita, eikä kuten tässä tapauksessa työssäkäyviä tai opiskelijoita.

Ongelmallisinta minun kannaltani tässä produktiossa oli erityisesti konsertin ison ja vaativan ohjelmiston hallinta. On vaikeaa etukäteen kuvitella, miten paljon omaa harjoitusaikaa tällainen konsertti voikaan vaatia. Olen myös luonteeltani erittäin itsekriittinen, enkä ole juuri koskaan täysin tyytyväinen omaan soittooni. Haasteellista minulle oli hyväksyä se, että näin ison ohjelman täydellisesti ja virheettömästi soittaminen on lähes mahdotonta. Soittajana haluaisin soittaa aina täydellisesti, mutta se ei valitettavasti useinkaan ole mahdollista. Viimein hyväksyin totuuden ja annoin itselleni luvan soittaa myös väärää ääniä. Tuntui, että tämä myös jotenkin vapautti soittoani ja paransi näin ollen soiton laatua.

Käytännönjärjestelyissä olisin voinut olla hieman aktiivisempi ja esimerkiksi tehdä tilavaruksen huomattavasti aikaisemmin. Eräs mahdollinen aikaisempi Kamarisalin varaus kaatui siihen, että samaan aikaan Musiikkikeskuksella oli avoimien ovien päivät, enkä muistanut ottaa tätä huomioon. Kamarimusiikkisali on suhteellisen huonosti eristetty, joten salin ulkopuolelta kuuluvat äänet kantautuvat aika voimakkaasti saliin sisälle. Ajattelin, että tämä voisi häiritä soittajia tai yleisöä, joten päädyin siirtämään konserttia. Viime hetken aikataulumuutokset vaikuttavat luonnollisesti kaikkiin osapuoliin. Tästä otan ehdottomasti opikseni.

Loppujen lopuksi minulle jäi konsertista kuitenkin erittäin positiivinen tunne ja pidin sitä erittäin onnistuneena. Yleisöä oli paikalla niin paljon, että käsiohjelmat, joita oli 50 painettuina, loppuivat kesken. Rungas positiivinen palaute kertoo siitä, että konsertti sujui loistavasti. Tulevaisuudessa aion konsertoida myös lisää, olen jo suunnitellutkin mahdollisia muita teemakonserttien aiheita. Oli suuri ilo tarjota yleisölle musiikkia, jota suurin osa ei ollut varmastikaan kuullut aiemmin.

LÄHTEET

Painetut lähteet

Burrows, John 2005. *Klassinen musiikki*. WSOY.

Dubal, David 1991. *Keskusteluja Horowitzin kanssa*. Alkuperäisteos *Evenings with Horowitz*. Suom. Seppo Heikinheimo. WSOY, Juva 1992.

Isopuro, Jukka (Toim.) 1992a: Sergey Rachmaninoff. Teoksessa *Sävelten maailma 3*. WSOY, Juva 1992. 123–129.

Isopuro, Jukka (Toim.) 1992b: Alexander Skriabin. Teoksessa *Sävelten maailma 3*. WSOY, Juva 1992.

Martyn, Barrie 1995. *Nicolas Medtner- His life and music*. Scolar press, England.

Norris, Geoffrey 1976. *The Master Musicians – Rakhmaninov*. Aldine Press. 130.

Internet-lähteet

Murtomäki, Veijo 2013: *Medtner – Pianosäveltäjien suuri tuntematon*. Sibelius-Akatemian Musiikin historiaa verkossa -sivusto.

http://muhi.siba.fi/xwiki/bin/view/Muhi/View?id=lehti_rom_medtner&q=medtner&collection=1&type=basic&tab=0. Aineisto hyödynnetty 16.5.2013.

Nuottijulkaisut

Medtner, Nikolai. *Trois nocturnes pour violon et piano op.16*. Edition Russe de musique. (Internet music score library project).

Rahmaninov, Sergei 1925/2005. *Piano compositions vol. 1*. Boosey and Hawkes.

Rahmaninov, Sergei 1892/1991. *Trio elegiaque no.1 gm*. Sikorski.

LIITTEET

Liite 1: Juliste

Liite 2: Käsiohjelma

Liite 3: Cd-tallenne

Venäläistä romantiikkaa

Sauli Lämsän opinnäytetyökonsertti

Sauli Lämsä, piano

Eija Kajava, viulu

Aino Alanne, sello

Minna Kettunen, viulu

Kamarimusiikkisali

13.2.2013 19:00

Nikolai Medtner:

Kolme nokturnoa viululle ja pianolle op. 16

No.1 d-molli

No.2 g-molli

No.3 c-molli

Medtnerin nokturnojen sävellystyö alkoi ilmeisesti vuonna 1907 ja ne ovat omistettu hänen veljelleen, alttoviulisti ja viulisti Alexander Medtnerille. Nokturnot perustuvat Johann Wolfgang von Goethen runoon Nachtgesang (Yölaulu). Medtnerin käyttämä termi "nokturno" ei niinkään viittaa romanttisiin ja hitaisiin soolopianoteoksiin, jollaisia vaikkapa Chopinilla oli, vaan nimitys juontaa juurensa Goethen runon nimestä. Yhteistä kappaleille ovat kauniit melodiat sekä jatkuva vuoropuhelu viulun ja pianon välillä. Tunnelmat vaihtelevat kauniista ja surumielisestä kiihkeään rymistelyyn.

Sergei Rachmaninoff:

Trio elegiaque no.1 g-molli

Rachmaninoffin Trio elegiaque no.1 (g-molli) on sävelletty vuonna 1892 säveltäjän ollessa vasta 19-vuotias. Teos on yksiosainen, mutta on jaoteltavissa useampaan osaan tempomerkintöjen mukaan. Se on ensimmäisen kerran esitetty sävellysvuotenaan säveltäjän itsensä toimiessa pianistina, muut soittajat tuolloin olivat David Kreyn (viulu) ja Anatolij Brandukov (sello). Sävellys on vaikuttava ja tunteikas sisältäen kauniita melodioita ja virtuoosimaisia juoksutuksia niin pianolla kuin jousisoittimillakin. Teos päättyy Alla marcia funebre (Lento lugubre) –surumarssiin, joka on koskettava päätös triolle.

Moment musicaux no.6, op.16 C-duuri

Rachmaninoffin Moment Musicaux, op.16 on kuusi kappaletta käsittävä sarja, joka on sävelletty vuonna 1896. Tässä konsertissa kuullaan sarjan viimeinen kappale, Moment Musicaux no.6 (C-duuri), kappaleen esitysmerkintänä on Maestoso.

"Music is enough for a lifetime, but a lifetime is not enough for music."

-Sergei Rachmaninoff-

Sauli Lämsä opiskelee Savonia-ammattikorkeakoulussa Musiikin ja tanssin yksikössä pianonsoittoa Kirsti Huttusen johdolla. Sauli on soittanut Kuopion Amko-sinfoniaorkesterin solistina 2010 (Nuoret mestarit) ja Oulun kaupunginorkesterin solistina 2012 Leevi Madetoja –pianokilpailussa saavuttaen 3. palkinnon. Kilpailumenestystä tuli myös Kuopion pianokilpailussa 2011, kun hän voitti yli 16-vuotiaiden sarjan.

Eija Kajava opiskelee Savoniassa (MusiTa) viulunsoittoa Andrey Nikulinin johdolla. Eija on soittanut Kuopion kaupunginorkesterin solistina 2009 (Nuoret mestarit).

Aino Alanne on opiskellut Savoniassa (MusiTa) sellonsoittoa Timo Törmän johdolla. Eija ja Aino ovat osallistuneet Rigoroso-jousikvartetin jäsenenä Kuhmon kamarimusiikin mestarikurssille Danel-kvartetin johdolla.

Minna Kettunen opiskelee Savonia-ammattikorkeakoulussa pääaineinaan viulu ja alttoviulu. Hänen opettajinaan toimivat Zoja Istomina ja Andrey Nikulin. Minna on lisäksi opiskellut orkesterinjohtoa Raulo Tikkasen johdolla. Parhailaan hän suorittaa myös kuoronjohdon opintoja Sibelius-Akatemiassa opettajanaan Heikki Liimola. Minna on esiintynyt Sinfonietta-kamariorkesterin solistina, ja hänen soittoaan on kuultu myös mm. Kuopio Tanssii ja soi –festivaalilla.

Suuret kiitokset Minnalle, Eijalle, Ainolle, Kirstille sekä Sampsalle.

